

Potvrdený 1 výskyt aviárnej influenzy (AI) v roku 2021 v okrese Lučenec u voľne žijúceho vtáctva

Dňa 22.11.2021 o 13,40 hod. bol na SVP, š.p., Správa povodia horného Ipľa Lučenec nahlásený úhyn 4 ks bielych labutí na VS VN Ružiná na vodnej hladine. Uvedenú skutočnosť nahlásil pracovník ŠOP CHKO Cerová vrchovina Rimavská Sobota. Po telefonickom prekonzultovaní problematiky s pracovníkmi SVP š.p., Správa povodia horného Ipľa Lučenec a MVDr. Kováčikovou – riaditeľkou Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy Lučenec (ďalej len „RVPS Lučenec“) bola vykonaná inšpektormi RVPS Lučenec obhliadka miesta úhynu labute veľkej a po zaistení biologického materiálu bola vzorka na vyšetrenie doručená do Národného referenčného laboratória pre aviárnu influenzu – Veterinárneho ústavu Zvolen (ďalej len „NRL“)

Dňa 23.11.2021 NRL protokolom o vyšetrení číslo: 66124/2021 sa potvrdilo vo vzorke labute vírus vtácej chrípky. Následne metódou sekvenačnej analýzy bolo zistené, že sa jedná o kmeň **vírusu vtácej chrípky H5N1**.

Jedná sa o výskyt nákazy u 1 kusa uhynutej **labute veľkej** (Cygnus olor) nájdenej na ploche VN Ružiná, KÚ Ružiná 853780 okres Lučenec. Súradnice miesta nálezu GPS: 48.435507, 19.562858.

Dňa 23.11.2021 boli veterinárnymi inšpektormi RVPS Lučenec zaslané na laboratórne vyšetrenie do NRL ďalšie **3 uhynuté labute veľké**.

Dňa 26.11.2021 NRL protokolom o vyšetrení číslo: 66571/2021 potvrdilo vo vzorkách ďalších troch labutí veľkých vírus vtácej chrípky. Metódou sekvenačnej analýzy bolo zistené, že sa takisto jedná o **kmeň vírusu vtácej chrípky H5N1**, ktorý súčasne cirkuluje u vtáctva v Európe.

Na základe uvedeného RVPS Lučenec prijala opatrenia v zmysle platných predpisov pre kontrolovanú oblasť v okruhu 3 km a monitorovaciu oblasť v okruhu 10 km od miesta nálezu uhynutých labutí veľkých.

Pre chovateľov domácej hydiny zasielame nasledovné informácie:

Zabezpečiť zvýšenú biologickú bezpečnosť vo všetkých chovoch hydiny a iných vtákov chovaných v zajatí, predovšetkým:

- dezinfekciu pri vstupoch a východoch z priestorov, v ktorých sa chová hydina a iné vtáky chované v zajatí,
- zamedziť priamemu a nepriamemu kontaktu chovaného vtáctva s voľne žijúcimi vtákmi,
- voda používaná na napájanie chovaného vtáctva nesmie pochádzať zo zásobníkov povrchových vôd prístupných voľne žijúcemu vtáctvu,
- oznamovať na RVPS akékoľvek príznaky vtácej chrípky u hydiny a iných vtákov chovaných v zajatí podľa kritérií:
 - pokles príjmu krmiva alebo vody o viac ako 20%,
 - pokles v produkcii vajec o viac ako 5 % trvajúci dlhšie ako 2 dni,

- týždenná miera úmrtnosti vyššia ako 3%,
- akýkoľvek klinický prejav alebo posmrtnú zmenu, ktorá svedčí pre vtáčiu chrípku.

Informácie o Vtácej chrípke

Vtáčia chrípka (aviárna influenza) je vysoko nákazlivá prenosná infekčná choroba predovšetkým vtákov a hydiny.

Choroba postihuje

- domácu hydinu (morka, kačica, hus, kura domáca)
- voľne žijúce vtáky (vodné vtáky - labuť, kačica divá, hus divá, kormorán, volavka, čajka, atď., dravce – sokol sťahovavý, sokol myšiár, jastrab lesný, jastrab krahulec, atď.),
- bežce (pštros, emu).
- choroba sa môže preniesť aj na cicavce, najmä ošípané. Niektoré subtypy boli potvrdené u potkana, myši, lasice, fretky, mačky, tigra, psa, koňa, človeka.

Čo spôsobuje vtáčiu chrípku?

Pôvodcom choroby je vírus zaradený do čeľade *Orthomyxoviridae*, rod *Influenzavirus A*. Na základe prítomnosti povrchových antigénov v štruktúre vírusu, ako je hemaglutinín (H) a neuraminidáza (N) sa tieto vírusy delia na podtypy, pričom existuje 16 známych typov proteínu H a 9 typov proteínu N. Tieto subtypy sa v prírode vyskytujú v rôznych kombináciách, pričom vznikajú nové vírusy - mutácie.

Existuje mnoho kmeňov vírusov vtácej chrípky, ktoré možno všeobecne podľa závažnosti choroby u hydiny a vtákov rozdeliť do dvoch kategórií:

- nízko patogénne (LPAI) s klinicky nevýrazným priebehom, - vysoko patogénne (HPAI) s klinicky zjavnou – manifestnou formou, pri ktorej možno pozorovať vysokú chorobnosť (morbidity) a úmrtnosť (mortalita), ktorá dosahuje až 80 – 100 %.

Prenos

Vírus sa z organizmu vylučuje sekrétmi horných dýchacích ciest–kvapôčkami, kašľom, kýchaním a z tráviaceho systému-trusom. V chove sa pôvodca choroby šíri horizontálne po kontakte s chorými vtákmi, prostredníctvom ošetrovateľov, kontaminovanými predmetmi, dopravnými prostriedkami, krmivom, vodou na napájanie a vertikálne násadovými vajcami, tiež infikovaným semenom pri inseminácii. V populácii voľne žijúcich vtákov sa vírus šíri ako oro-fekálna infekcia.

Priebeh choroby

Priebeh je akútny a v prípade vysoko virulentných kmeňov perakútny. Inkubačná doba sa pohybuje od niekoľkých hodín do 3 dní u individuálnych vtákov a viac ako 14 dní v krdli v závislosti od množstva a virulencie vírusu, ciest infekcie, vnímavosti jednotlivých druhov vtákov.

Klinické príznaky

Hlavnými klinickými príznakmi je strata plachosti, znížená aktivita a pokles až zastavenie príjmu krmiva, postihnuté jedince sa zhlukujú pod tepelným zdrojom, majú našuchorené perie, nosnice častejšie kvokajú, klesá a zastavuje sa znáška. Objavujú sa aj respiračné príznaky ako sú kašeľ, kýchanie, chrapot, nadmerné slzenie, opuchy a zmodranie hlavy, hrebienka, lalôčikov a viečok, výtok z nosových otvorov. Sú pozorované aj poruchy tráviaceho (hnačky) a nervového systému (kŕče, poruchy pohybu, strata plachosti), či už ojedinele, alebo v kombinácii, opuch a krvácaniny na končatinách. Nakazené jedince masívne hynú.

Odolnosť vírusu

Vírus v truse prežíva 30 dní pri teplote 4 oC, alebo 7 dní pri 20 oC, pri izbovej teplote na slame 28 dní a na vajcovej škrupine 8 dní. Vírus je schopný určitý čas prežívať aj vo vode. Je stabilný pri pH 7-8; kyslé prostredie ho deaktivuje. Je citlivý na éter, jód, amónne soli a tukové rozpúšťadlá. Doba termálnej inaktivácie vírusu pri 56 oC sa pohybuje od 15 minút do 6 hodín. Z dezinfekčných prostriedkov účinných proti vírusu vtácej chrípky sú: 2-4 % lúh sodný, 2-4 % chlórové vápno, chloramin T, Virkon S a môže sa použiť aj formalín v 10% koncentrácii.

Opatrenia pri podozrení na výskyt v chove

V prípade, že máte podozrenie na výskyt choroby v chove kontaktujte svojho súkromného veterinárneho lekára alebo priamo príslušnú regionálnu veterinárnu a potravinovú správu, ktorí Vám poskytnú ďalšie inštrukcie. Opatrenia pri výskyte Ak by sa nákaza vyskytla v chove hydiny bude nariadené usmrtiť všetku hydinu v chove, uhynutá alebo usmrtená hydina a všetky vajcia musia byť zneškodnené tak, aby sa znížilo riziko šírenia choroby na minimum; ďalej bude nevyhnutné zneškodniť alebo vhodne ošetriť všetok materiál a všetky odpady, ktoré môžu byť kontaminované. Taktiež sa zrealizuje vysledovanie a likvidácia hydínového mäsa pochádzajúceho zo zvierat z príslušného chovu a vajec znesených v období predpokladanej inkubačnej doby. Po týchto činnostiach bude následne urobená očista a dezinfekcia budov, zariadení, využívaných na chov hydiny, ich okolia, dopravných prostriedkov a všetkého materiálu, ktoré mohli byť kontaminované. Okolo infikovaného chovu sa vymedzí ochranné pásmo s minimálnym polomerom 3 km a pásmo dohľadu s minimálnym polomerom 10 km, kde budú stanovené ďalšie ochranné opatrenia ako sú napr. použitie vhodných dezinfekčných prostriedkov pri vstupoch a výstupoch z chovov; pravidelné kontroly všetkých chovov hydiny; kontrolu činnosti osôb, ktoré manipulujú s hydinou; zákaz odsunu hydiny a vajec z chovov; zákaz vyvážania alebo rozhadzovania použitej podstielky a hnoja hydiny bez povolenia a ďalšie. V prípade potvrdenia výskytu u voľne žijúcich vtákov sa realizujú opatrenia v mieste výskytu a taktiež v pásmach okolo tohto miesta výskytu.

Prevenca

V chovoch hydiny je mimoriadne dôležité zabrániť priamemu a nepriamemu kontaktu voľne žijúcich vtákov, zvlášť vodného vtáctva s hydinou; zabezpečiť prísne oddelenie vodnej hydiny od ostatnej; novo nakúpenú hydinu umiestniť do priestorov, ktoré boli vopred vyčistené a dezinfikované; hydinu vo voľnom výbehu kŕmiť a napájať v uzavretom priestore alebo pod prístreškom, ktorý dostatočne bráni prilietavaniu voľne žijúcich vtákov a zamedzuje kontakt voľne žijúcich vtákov s krmivom a vodou určenou pre hydinu; bezodkladne oznamovať príslušnému orgánu veterinárnej správy akékoľvek klinické príznaky vtácej chrípky u hydiny; či zákaz chovu hydiny zamestnancom schválených komerčných fariem v domových hospodárstvach.

Manipulácia s voľne žijúcimi uhynutými vtákmi v prírode uhynutého voľne žijúceho vtáka

Pri nájdení uhynutých vtákov nedotýkať sa kadáveru a túto skutočnosť nahlásiť zodpovedným zamestnancom V súlade s platnou legislatívou je chráneným živočíchom každý voľne žijúci vták s výnimkou populácií mestských holubov. Postup pri náleze uhynutého chráneného živočícha, teda aj voľne žijúceho vtáka, je upravený v § 35 ods. 6 zákona NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v platnom znení. V súlade s § 65a, ods. 2, písm. c) tohto zákona Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky prijíma oznámenia o nájdených hendikepovaných, uhynutých alebo náhodne odchytených, zranených alebo usmrtených chránených živočíchoch podľa § 35 ods. 6, určuje nakladanie s nimi a vedie o nich evidenciu;

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky: <http://www.sopsr.sk/web/?cl=57>
<http://www.sopsr.sk/web/?cl=112> Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky („ŠOP SR“) zabezpečuje nepretržitú odbornú pomoc ako aj vykonáva svoju činnosť na základe pohotovosti.

Pri náleze v prvom rade kontaktujte číslo **112** alebo príslušné pracovisko Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky (nemusia sa volať obidve čísla, na čísle 112 by mali poskytnúť telefónne číslo na pohotovostný mobil ŠOP SR).

Pokiaľ ide o likvidáciu tela uhynutého vtáka, je potrebné kontaktovať vlastníka alebo správcu pozemku, ktorý je považovaný za producenta odpadu, ktorým sa stalo telo uhynutého vtáka, nakoľko telá uhynutého voľne žijúceho vtáctva, pri ktorých nie je podozrenie z nákazy alebo postihnutia chorobou prenosnou na ľudí alebo zvieratá s výnimkou vodných živočíchov dopravených na breh na komerčné účely, nie sú vedľajším živočíšnym produktom podľa zákona č. 39/2007 Z.z. a nariadenia EP a Rady (ES) č. 1069/2009, ktorým sa ustanovujú zdravotné predpisy týkajúce sa vedľajších živočíšnych produktov a odvodených produktov určených na ľudskú spotrebu (nariadenie o vedľajších živočíšnych produktoch - ale je potrebné ich vnímať ako odpad podľa zákona č. 79/2015 Z.z. o odpadoch, pretože ak osobitný predpis (zákon č. 39/2007 Z.z.) neustanovuje inak, zákon o odpadoch sa vzťahuje aj na nakladanie s vedľajšími živočíšnymi produktmi vrátane odvodených produktov upravených v osobitnom predpise.

Vzhľadom na súčasný stav vedeckého poznania, legislatívu EÚ a stanoviská Európskeho úradu pre bezpečnosť potravín (EFSA) sa odoberajú a zasielajú primárne vzorky z tzv. cieľových druhov voľne žijúcich vtákov, ktorých zoznam je uverejnený v prílohe plánu prieskumu aviárnej influenzy u hydiny a voľne žijúcich vtákov na Slovensku pre príslušný kalendárny rok. V týchto prípadoch inšpektor regionálnej veterinárnej a potravinovej správy (RVPS) vykoná obhliadku kadávera a posúdi, či uhynutý vták je vhodný na odber vzorky a testovanie aviárnej influenzy. V prípade podozrenia budú odoberané kloakálne výtery, resp. celé telo uhynutého vtáka a RVPS následne zabezpečí zaslanie vzoriek na vyšetrenie v Štátnom veterinárnom a potravinovom ústave – Veterinárnom ústave vo Zvolene.

Nahlasovanie uhynutého vtáka realizovať primárne

- na telefónne číslo 112 a orgánom Štátnej ochrany prírody SR (ŠOP SR)